

2023'te Azerbaycan Ekonomisi

İmalat ve inşaat sektörleri ekonomik büyümenin ana itici güçleri olmuştur:

- Ham petrol üretimi 2023'te 2022'ye kıyasla %7,7 azalırken, Aralık-2023'te aylık bazda %5,3 azalmıştır. Doğalgaz üretimi ise 2023 yılında bir önceki yıla göre %4,2 artarken, Aralık 2023'te aylık bazda %4,9 oranında daralmıştır. Petrol ürünleri imalatı bir önceki yıla göre %7,3 artarak genel imalat büyümesine 1,7 b.p. katkıda bulunmuştur.
- Petrol dışı GSYH, %3,7 oranında artış göstermiş ve bu artış temel olarak ticaret, iç turizm ve inşaat sektörlerinden kaynaklanmıştır;
- İmalat sektörü yıllık bazda %9,8 oranında büyümüş ve 2023 yılında genel ekonomik büyümeye 0,6 b.p. katkıda bulunmuştur. İnşaat sektörü yıllık bazda %13,3'lük bir büyüme kaydederek genel ekonomik büyümeye 0,5 b.p. katkıda bulunmuştur. Turizm sektörü, vatandaşların yurt içi seyahatleri sayesinde %21,8'lik bir genişleme yaşamış ve pandemi öncesi seviyeyi 6,3 oranında aşmıştır. Perakende ticaret sektöründe, gıda dışı segment yıllık bazda %5,2'lik bir büyüme sergilerken, gıda, içecek ve tütün segmentinde %2,5'lik bir artış görülmüştür. Gıda dışı kalemler arasında, elektronik (bilgisayarlar, telekomünikasyon ekipmanları ve baskı ürünleri) ve yakıt (otomobil benzini ve dizel) sırasıyla %16,0 ve %8,1 ile en yüksek büyüme oranlarına sahip olmuştur. Buna karşılık, taşımacılıkta yıllık bazda %9,9'luk bir düşüş yaşanmış olup, bu düşüşün başlıca nedeni hava kargo taşımacılığının reel olarak %16,7 oranında azalmasıdır.

Enflasyon son 5 yılın en düşük yıl sonu oranına ulaşmıştır:

- Fiyat seviyesi bir önceki aya göre %0,5 artarken, yıllık enflasyon %2,1 olmuştur;
- Tüketici sepetinde yer alan ürün ve hizmetlerin %79,8'inin (525 üründen 419'u) fiyatları bir önceki yıla göre artmış, %12,6'sının fiyatları düşmüş, kalan %7,6'sının fiyatları ise değişmemiştir. Kalemlerin %30,9'unda (162) fiyat artışı, yıllık %2,1'lik manşet enflasyona eşit veya daha düşüktür. Aralık 2023'te çekirdek enflasyon %2,3 seviyesine gerilemiştir;
- Tüketici sepetine ayrıştırıldığında, gıda fiyatları bir önceki yıla göre %0,8, gıda dışı fiyatlar %2,7 ve hizmetler %3,7 oranında artmıştır. Gıda, gıda dışı ürünler ve hizmet gruplarının yıllık enflasyona katkıları sırasıyla 0,3, 0,6 ve 1,2 puan (toplam %2,1) olmuştur;
- Ana ticaret ortaklarında artan gıda fiyatları (örneğin, Türkiye'de %72,0, Rusya'da %8,2) ve artan iç talep (ücretler %11,2↑, reel tüketim %5,5↑ ve reel yatırım %9,8↑) Azerbaycan'da gıda fiyatlarını yıllık bazda şişirmiştir.

Petrol dışı ihracattaki büyüme temel olarak elektrik satışlarından kaynaklanmaktadır:

- 2023 yılında toplam ihracat %11,1 oranında azalırken, ithalat %18,9 oranında artmıştır. Sonuç olarak, ticaret fazlası %29,6 oranında azalarak 16614 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir;

- Petrol ve gaz sektöründe fiyatlar düşerken, satılan ham petrol ve doğal gaz miktarı 2023'te yıllık bazda %0,1 ve %8,3 artmıştır;
- İthalat artışına (yıllık %18,9) en büyük katkıyı ulaşım araçları ve aksam ve parçaları, tekstil, giyim ve ayakkabı, makine ve teçhizat ile yakıtlar yapmıştır:
 - Ulaşım araçları (ve bunların aksam ve parçaları) ithalatı bir önceki yıla göre %61,6 oranında artarak toplam ithalattaki büyümeye %40,0 oranında katkıda bulunmuştur. Örneğin otomobil ithalatı nominal olarak %58,9 oranında artış göstermiştir;
 - Gelen tekstil ürünleri yıllık bazda %38,3 oranında artmıştır. Bu büyümeye en büyük katkıyı ayakkabı (yıllık bazda %46,0) ve hazır giyim (yıllık bazda %41,5) sağlamıştır;
 - Gıda ürünleri ithalatı, katı ve sıvı yağlar (%38,3↓), tahıllar (%24,4↓) ve sebzelerdeki (%10,2↓) düşüşün etkisiyle %8,6 oranında azalmıştır. Buna karşılık, içecekler (%16,4 artış), tahıl, un, nişasta, süt müstahzarları ve ürünleri (%10,2 artış) ve kakao müstahzarları (%11,3 artış) genel gıda ithalatına güçlü pozitif katkılarda bulunmuştur;
 - Yakıtların (benzin dahil) ithalatı %53,8 oranında artarak toplam ithalat artışının dörtte birini oluşturmuştur.
- 2023 yılında petrol dışı ihracat yıllık bazda %9,9 oranında artarak 3348 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir;
 - Artışa en büyük katkıyı 2022 yılına kıyasla 3,1x↑ artış gösteren elektrik enerjisi satışları sağlamıştır.
- TCMB rezervleri 2022 sonuna göre %28,9 artarak 11613,0 mln ABD dolarına ulaşmıştır;
- Stratejik döviz rezervleri, 2022 yılı sonuna kıyasla %16,7 oranında artarak 67,7 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Kredi büyümesi istikrarlı bir şekilde devam etmiştir; sigorta prim büyümesi karma hayat sigortasından kaynaklanmaktadır:

- Aralık 2023'te bankacılık sektörünün toplam aktifleri bir önceki yılın aynı dönemine göre %4,5 artarak 49,2 milyar ₺ olmuştur. Krediler (%18,3↑) ve Merkez Bankası'ndan alacaklar (%1,0↑) artışın ana unsurları olmuştur. Bununla birlikte, yatırım amaçlı menkul kıymetler (%14,9↓), finansal kuruluşlardaki mevduatlar (%19,8↓) ve diğer bankalardaki hesaplar (%27,7↓) azalmıştır. Ödenmemiş Merkez Bankası tahvillerinin tutarı yıllık bazda %1,4 oranında azalırken, Hazine kağıtları %53,2 oranında artmıştır;
- İşletme kredileri portföyü %16,2 oranında büyürken, portföyün en hızlı büyüyen segmenti olan bireysel girişimcilere verilen krediler %35,9 oranında artmıştır. Ayrıca, tüketici kredilerindeki büyüme %20,6'ya ulaşmıştır. Konut kredisi portföyü Aralık 2023'te 2022'nin aynı ayına göre %21,6 oranında genişlemiştir;
- Toplam TGA oranı %1,8 ile Aralık 2022'ye kıyasla 1,1 b.p. daha düşük gerçekleşmiştir. Zarar karşılıkları 259,3 milyon ₺'a gerilemiştir;
- Mevduat tabanı Aralık 2023'te bir önceki yılın aynı dönemine göre %2,0 oranında artarak 37,0 milyar ₺ olmuştur. Vadesiz mevduatlar %7,5 oranında azalırken, vadeli mevduatlar %24,5 oranında artarak 13,3 milyar ₺'ye ulaşmıştır. Finansal olmayan

kuruluşların mevduatları %1,7 oranında daralırken, finansal mevduatlarda %4,7 oranında düşüş gözlenmiştir. Hanehalkı mevduatları %10,3 oranında artmıştır;

- Toplam mevduat portföyünün dolarizasyon oranı 2022 sonuna kıyasla 8,6 b.p. azalarak %39,8 olarak gerçekleşmiştir. Vadeli mevduat dolarizasyon oranı 2022 sonuna kıyasla 4,7 b.p. düşmüş, buna paralel olarak vadesiz mevduat dolarizasyon oranı 11,1 b.p. azalmıştır. 2023 yılında CBAR tarafından satılan döviz miktarı bir önceki yıla göre %23,8 azalarak 3953,4 mln \$ olmuştur;
- Bankacılık sektörünün özkaynak kârlılığı, toplam net kârın 2023 Aralık özkaynaklarına oranı olarak hesaplanan %17,8 (2022: %16,3) olarak gerçekleşmiştir. Daha yüksek kârlılık hem faiz hem de faiz dışı gelirlerden kaynaklanmakta, faiz ve faiz dışı giderler kârlılık artışını dengelemektedir. Faiz gelirleri bir önceki yıla göre %27,5 oranında artarken, faiz dışı gelirler %12,5 oranında yükselmiştir;
- 2023 yılında toplam sigorta primleri bir önceki yıla göre %25,9 oranında artmıştır;
- Brüt prim üretimi 1222,5 milyon ₺ olarak gerçekleşmiştir. Hayat sigortası primleri pazarın yarısını oluştururken, karma hayat sigortasının toplam primler içindeki payı %41,3'tür. Karma hayat sigortası, %27,3 oranında büyüyen hayat sigortasındaki yükselişi sürüklemiştir;
- Hayat dışı sigorta, hem isteğe bağlı (%13,2↑) hem de zorunlu (%48,3↑) segmentteki artışa bağlı olarak %25,7 oranında büyümüştür;
- Oto sigortaları pazarında ihtiyari segment %30,3 oranında büyürken, zorunlu segment primleri %50,1 oranında artmıştır;
- İsteğe bağlı sağlık sigortası primleri %7,8 oranında artmıştır.

28 Mart 2024 tarihinde, TCMB refinansman oranını 25 baz puan düşürerek %7,50'ye çekmeye karar vermiştir:

- Faiz koridorunun alt sınırı %6,25'te kalırken, üst sınır %8,50'ye gerilemiştir;
- Karar, gerçekleşen ve tahmin edilen enflasyonun hedef aralığında (%4±2) olmasına, enflasyon beklentilerinin istikrar kazanmasına ve risk dengesindeki değişikliklere dayanmaktadır;
- Nominal efektif döviz kurundaki değerlendirme ithal enflasyonu sınırlamıştır;
- CBAR'a göre, süregelen jeopolitik gerilimler, başlıca uluslararası ticaret yollarındaki darboğazlar ve iklim değişikliği başlıca dış enflasyonist risklerdir;
- Merkez Bankası, harcama faaliyetlerindeki artışın ve maliye politikasının para arzı üzerindeki etkisinin yurtiçindeki başlıca enflasyonist riskler olduğunu belirtmiştir;
- Bir sonraki faiz kararı, enflasyon dinamiklerinin sürekliliği ile dış ve iç talep ve arz unsurlarındaki gelişmelere bağlı olacaktır.

Uyarı Notu: Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

